

IN MEMORIAM**PROF. DR HAB.
JERZY HAUZIŃSKI
(7 IV 1945-24 XII 2020)**

W dniu 24 grudnia 2020 roku odszedł od nas Profesor Jerzy Hauziński, wybitny uczony, historyk mediewista i orientalista.

Pod wielkim urokiem Orientu i historii Profesor Hauziński znalazł się jeszcze jako uczeń, gdy w szkolnej bibliotece wpadł mu w ręce opasły wolumin *Opisania świata* Marco Polo. Szczególnie interesująca okazała się relacja weneckiego podróżnika o tajemniczej i złowroziej sekcje asasynów, której przewodził charyzmatyczny Starzec z Gór. Jak wspominał sam Profesor, w tym momencie rozpoczęła się jego wielka poznawcza przygoda. Z biegiem czasu podążanie szlakiem tej przygody zmieniło ucznia zauroczonego dziełem Marco Polo we wszechstronnego znawcę średniowiecza powszechnego, a przede wszystkim w autorytet w zakresie średniowiecznych dziejów świata islamu.

W okresie licealnym uwagę Profesora zwrócił sufizm, który uważał za „szczególny depozyt bliskowschodniej cywilizacji”, pociągający swoją wielowymiarowością i trudny do jednoznacznego zdefiniowania.

Te tak wcześnie ukształtowane zainteresowania zaważyły na kierunku późniejszej naukowej drogi Profesora Hauzińskiego. W 1970 r. uzyskał tytuł magistra historii w Instytucie Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu na podstawie pracy *Kalifat Abbasydów w okresie dyktatury wojskowej (847-861)*, napisanej pod promotorską opieką prof. Gerarda Labudy. W latach 1971-1972 i w roku 1977 przebywał na stażu w Instytucie Filologii Orientalnej Uniwersytetu Jagiellońskiego pod opieką Profesora Tadeusza Lewickiego i dr. Saleha Hamarneh. W roku 1973 na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UAM w Poznaniu obronił pracę doktorską *Asasyni – radykalny ruch społeczno-polityczny muzułmańskiego średniowiecza w europejskim piśmiennictwie wieków średnich* napisaną pod kierunkiem prof. G. Labudy. Jej recenzentami byli prof. Tadeusz Lewicki i prof. Brygida Kürbis. W 1977 roku uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii powszechnej średniowiecza nadany uchwałą Rady Naukowej Instytutu Historii UAM w Poznaniu na podstawie rozprawy *Polityka orientalna cesarza Fryderyka II Hohenstaufa* (skrót opublikowano w 1978 r.), zaś tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk humanistycznych nadany przez Radę Państwa – w 1989 roku. Od 1992 roku zajmował stanowisko profesora zwyczajnego najpierw w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Słupsku – od 2000 Pomorskiej Akademii Pedagogicznej, od 2006 Akademii Pomorskiej.

Profesor Jerzy Hauziński zawsze z wielkim szacunkiem i wdzięcznością wspominał swoich mistrzów, którzy ukształtowali Jego warsztat naukowy i utwierdzali w entuzjazmie dla kontynuowania badań, uczonych światowego formatu: prof. G. Labudę i prof. T. Lewickiego, prof. B. Kürbis i turkologa prof. UJ Włodzimierza Zajączkowskiego.

Do istotnych na Jego drodze naukowej doświadczeń badawczych zaliczyć należy staże naukowe w Instytucie Wschodoznawstwa Akademii Nauk ZSRR w Leningradzie (obecnie Petersburg), w Niemieckiej Republice Demokratycznej (Lipsk, Berlin) oraz trzymiesięczny staż w Uniwersytecie Kairskim.

Profesor Hauziński jako nauczyciel akademicki prowadził wykłady m.in. z historii powszechnej średniowiecza, historii ludów muzułmańskich, ewolucji religijnej islamu, frazeologii historycznej języka arabskiego, historii doktryn politycznych i systemów państwowych, historii bezpieczeństwa. Profesor był mistrzem słowa – znakomitym przewodnikiem po często skomplikowanej tematyce, zachęcającym do samodzielnych poszukiwań i do odważnego wyrażania opinii. Sprawiał, że historia tętniła życiem, a nie stanowiła monotonna zbioru dat i faktów. Zawodowo związany był z takimi ośrodkami akademickimi jak: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Instytut Historii, Instytut Językoznawstwa), Uniwersytet Jagielloński (Instytut Filologii Orientalnej), Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Gdański, Wyższa Szkoła Inżynierska w Koszalinie. Od połowy lat 80. XX w. związał się ze słupską uczelnią (na I etacie od 1988 r.). W okresie 1990-1995 sprawował w niej funkcję dziekana Wydziału Humanistycznego. W latach 1996-1998 objął stanowisko dyrektora Instytutu Historii, zaś w latach 1997-2002 rektora tej uczelni. Dzięki determinacji Profesora Hauzińskiego na tym stanowisku uczelnia obroniła swój akademicki status i jako (od 2000 roku) Pomorska Akademia Pedagogiczna została uratowana przed spadkiem do grupy pozbawionych szans na dalszy rozwój wyższych szkół zawodowych.

Profesor Hauziński nie miał natury buchaltera skrupulatnie księgującego każdą linijkę wydane go drukiem tekstu, każde publiczne wystąpienie czy też każdego wypromowanego magistra, dlatego niektóre dane dotyczące Jego dorobku z konieczności są podane w przybliżeniu¹. Naukowy dorobek Profesora to przede wszystkim około 200 wydanych drukiem publikacji, z których większość porusza tematy dotąd nieobecne (lub ledwie zaznaczone) w polskiej refleksji humanistycznej. Naukowym „debiutem” profesora był szkic *Sufizm – religia czy światopogląd* z 1969 roku („Zeszyty Teoretyczne” TWP, Poznań. Skutecznie polemizował w nim z jednostronnym pojmowaniem sufizmu jako muzułmańskiej mistyki, dostrzegając jako pierwszy w polskiej humanistyce jego wielowymiarowość. Odrzucenie schematyzmu, ukazanie wielowymiarowości opisywanych zjawisk i dążenie do przedstawienia zdarzeń i osób takimi, „jako rzeczywiście były” stały się głównymi zadaniami badawczymi, jakie Profesor realizował w swoich pracach. Nawet jeżeli prawdziwy obraz zaprzeczał legendarnym

¹ Niemal pełna bibliografia prac naukowych Profesora do roku 2015 w: *Na szlakach dwóch światów. Studia ofiarowane Profesorowi Jerzemu Hauzińskiemu*, pod red. A. Teterycz-Puzio, Słupsk 2016, s. 9-19.

przekazom, ubarwionym jeszcze przez wyobraźnię twórców kultury masowej i mógł rozczarowywać niektórych czytelników uznających scenariusz popularnej gry komputerowej za źródło historyczne. Było to szczególnie widoczne w reakcjach na książkę *Asasyni. Legendarni zabójcy w czasach krucjat* (Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2016).

Już pierwsze prace Profesora zostały dostrzeżone i docenione przez zagraniczne środowiska naukowe. W 1974 roku zwróciła się do Niego kancelaria Instytutu Nauk Humanistycznych i Społecznych Akademii Nauk ZSRR z prośbą o zrecenzowanie dysertacji doktorskiej (według polskiej terminologii – dysertacji habilitacyjnej) wybitnej znawczynie nizarytów i ismailitów Ludmiły W. Strojowej *Państwo ismailitów w Iranie w wiekach XI-XIII*. Chociaż sam Profesor nie był w pełni usatysfakcjonowany wydaną przez Wydawnictwo Naukowe UAM skróconą wersją swojej rozprawy habilitacyjnej *Polityka orientalna Fryderyka II Hohenstaufa* (Poznań 1978), to należący do czołówki światowej mediewistyki, profesor Uniwersytetu w Cambridge David Abulafia nie wahał się cytować jej w swojej biografii Fryderyka II (*Frederick II: A Medieval Emperor*, Allen Lane The Penguin Press, London 1988, wyd. I – wielokrotnie wznawiana). *Polityka orientalna Fryderyka II Hohenstaufa* to pierwsza z monograficznych prac autorstwa Profesora Hauzińskiego poświęconych enigmatycznej i kontrowersyjnej postaci władcy, budzącego już za swego życia skrajne emocje i oceny, w którym współcześni mu kronikarze widzieli tego, który połączy Wschód i Zachód. Kolejną poruszającą tę tematykę pracą jest rozległe studium *W kręgu uniwersalizmu średniowiecznego „Sacrum Imperium Romanum”*. *Apogeum i załamanie niemieckiej polityki imperialnej w pierwszej połowie XIII wieku* (Słupsk 1988) przedstawiające na tle panowania Fryderyka II wyniszczającą obie strony sporu konfrontację między teologią imperialną a ideą monarchii papieskiej. Poczesne miejsce w dorobku Profesora zajmują pierwsze w polskiej historiografii biografie Fryderyka II Hohenstaufa: *Imperator „końca świata” (1194-1250)* (Wydawnictwo Marpress, Gdańsk 2000) i *Fryderyk II Hohenstauf cesarz rzymski* (Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2015). Fenomen Fryderyka II Hohenstaufa, zafascynowanego kulturą muzułmańską i światem islamu, jest obecny również w wielu artykułach Profesora. W 2009 roku Profesor Hauziński, jako uznany badacz epoki Fryderyka II, został zaproszony do udziału w międzynarodowym przedsięwzięciu wydawniczym skupiającym autorów – renomowanych specjalistów w zakresie historii i historii sztuki – z Włoch, Niemiec, Austrii i Czech, którego inicjatorem był czeski historyk sztuki dr Peter Kováč, pt. *Úsvit renesance. Dvorské umění císaře Fridricha II. Bamberský a Magdeburský jezdec*, (Ars Auro Prior, Praha 2010). Napisał do niej *Wstęp (Fenomén Fridrich II.)* i rozdział *Věda, vzdělanost, kultura a právo na dvoře Fridricha II.*

Swoją największą z „poznawczych przygód” Profesor nazywał jednak pionierskie w polskiej humanistyce badania nad owianą ponurą legendą, paraliżującą apokaliptycznym strachem ludzi Wschodu i Zachodu, uważaną błędnie za ojców terroru indywidualnego wspólnotę ismailitów-nizarytów, asasynów świata zachodniego. Ta poznawcza przygoda, zapoczątkowana chłopięcą lekturą barwnej relacji Marco Polo, zaowocowała publikacjami, które docenione zostały także poza polskim środowiskiem znawców tematu (zob. Farhad Daftary, *Ismaili Literature. A Bibliography of*

Sources and Studies, I.B. Tauris Publishers, London-New York 2004, s. 292). Efektem docieklivej kwerendy źródłowej była wspomniana już dysertacja doktorska, której wydana drukiem wersja to *Muzułmańska sekta asasynów w europejskim piśmiennictwie wieków średnich* (Poznań 1978), dziesiątki artykułów oraz wymieniona wyżej monografia *Asasyni. Legendarni zabójcy w czasach krucjat*.

Dziejom stricte muzułmańskim poświęcona jest kolejna pionierska w polskiej historiografii książka *Burzliwe dzieje kalifatu bagdadzkiego* (wyd. I PWN Warszawa-Kraków 1993, wyd. II poszerzone i uzupełnione Wydawnictwo Poznańskie 2016). Opisując zawiłe i dramatyczne dzieje tej bliskowschodniej monarchii Profesor Hauziński udowodnił, że historyczna prawda jest równie, a nawet bardziej, fascynująca (ale też i przerażająca) od *Baśni tysiąca i jednej nocy*. Autorską propozycją, mającą w założeniu charakter podręcznikowej syntezy jest poświęcone średniowiecznym dziejom Iranu *Irańskie Intermezzo. Dzieje Persji w średniowieczu (VII-koniec XV w.)*, (Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008).

Przegląd rozległych zainteresowań badawczych Profesora stanowi zbiór 22 niepublikowanych i publikowanych artykułów *Tropem muzułmańskich dziejów* (Toruń 2007).

Był On także współautorem licznych, wymagających rozległej i erudycyjnej wiedzy prac o charakterze kompendium: *Historii Albanii* (z J. Leśnym), Ossolineum, 1992 (wyd. 2 zmienione z T. Czekalskim, Ossolineum, 2009), *Wielkiej historii świata*, t. V, Fogra, Kraków 2005 (red. K. Baczkowski) wydanej pod patronatem Polskiej Akademii Umiejętności; pracy zbiorowej *Muzułmanie w Europie* (pod red. A. Parzymies) Warszawa 2004; części II *Historii Iranu* (pod red. A. Krasnowolskiej), Ossolineum, 2010, a także haseł dotyczących islamu w *Ilustrowanej encyklopedii religii świata* (Wydawnictwo KURPISZ, Poznań 2002). Ważne miejsce w dorobku Profesora zajmują również dwie antologie tekstów źródłowych: *Islam w feudalnych państwach arabskich i w krajach ościennych (VII-XV w.)*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1976 – 40% znajdujących się w tej publikacji przekazów zostało przetłumaczonych przez Autora z języka arabskiego, oraz *Kraje i kultury śródziemnomorskie* wybór pomyślany jako t. I serii *Teksty źródłowe do dziejów powszechnych Europy i krajów sąsiednich* (nowa edycja) pod red. G. Labudy, Poznań 1990.

W swoich zainteresowaniach nie unikał tematów współczesnych, nie tylko związanych z bieżącymi wydarzeniami na Bliskim Wschodzie. Żywo interesował się problematyką XX-wiecznego totalitaryzmu, szczególnie w jego sowieckiej wersji. W ostatnich miesiącach życia Profesor pracował nad przekładem i przygotowaniem do edycji wspomnień zbiegłego w latach 30. XX w. do Stanów Zjednoczonych funkcjonariusza NKWD Aleksandra Orłowa (właśc. Lejba Feldbina), który odegrał ponurą rolę organizatora politycznego terrorku wśród hiszpańskich republikanów.

Profesor Hauziński uczestniczył w wielu międzynarodowych i krajowych konferencjach, organizowanych przez polskie i zagraniczne instytucje i towarzystwa naukowe. Brał udział naukowych sympozjach i kongresach, m.in. w Prisztinie, Tiranie i Sarajewie. Nie stronił także od lżejszych form popularyzacji, udzielając wywiadów prasowych oraz uczestnicząc w audycjach radiowych i odpowiadając na pytania słuchaczy. Wręcz przerażeniem napępiała Profesora ignorancja różnych medialnych

„autorytetów”, które bazując na uproszczeniach, utartych schematach i braku merytorycznego przygotowania, wygłaszały opinie docierające do masowego odbiorcy. Dlatego starał się wspierać jako recenzent i opiniodawca w wydawnictwach naukowych (autor ponad 60 recenzji wydawniczych) publikacje wartościowych książek autorów polskich i obcych. Często krytycznie wypowiadał się o polityce wydawniczej renomowanych oficyn, które rezygnowały z prac mogących wiele wnieść do refleksji naukowej na rzecz publikacji pozbawionych jakiegokolwiek wartości naukowej.

Pracy naukowej towarzyszyła praca dydaktyczna. Oprócz wspomnianych wykładów kursowych Profesor prowadził seminaria magisterskie, doktorskie oraz wielopokoleniowe seminarium w Instytucie Historii śląskiej uczelni. Wypromował ok. 250 magistrów, 10 doktorów, zrecenzował 28 rozpraw doktorskich, 18 przewodów habilitacyjnych i 18 wniosków o nadanie tytułu profesora. Był recenzentem niezwykle wnikliwym, starannie zapoznawał się powierzonym mu tekstem. Jego uwagi krytyczne w postępowaniu awansowym doktorantów i habilitantów miały jednak zawsze charakter wskazówek, jakich błędów powinni wystrzegać się w dalszej pracy naukowej.

Od 1988 roku był członkiem z wyboru Komitetu Nauk Orientalistycznych Polskiej Akademii Nauk. W latach 2003-2006 sprawował funkcję jego wiceprzewodniczącego. Był także członkiem Komitetu Nauk Historycznych PAN. W latach 2021-2019 wchodził w skład Rady Naukowej Instytutu Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych PAN. Od 1980 był członkiem-współzałożycielem Komisji Bałkanistyki Oddziału Poznańskiego PAN (w latach 1991-1993 i 1997-2011 pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego tej komisji) oraz Przewodniczącym Rady Programowo-Naukowej Instytutu Ibn Chalduna. Profesor należał do komitetów i rad redakcyjnych czasopism naukowych, takich jak „*Studia arabistyczne i islamistyczne*”, „*Balkanica Posnaniensia. Acta et Studia*”, „*Orientalia Christiana Cracoviensia*”, „*Nowa Polityka Wschodnia*”, „*Scripta Historica*” i in. W 2002 roku został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Profesor Jerzy Hauziński był człowiekiem wielu pasji, nie ograniczał się tylko do sfery czysto naukowej. Kochał książki i był zapalonym bibliofilem. Piękno Mediterraneo urzekło Profesora, jednak jako badacz jego dziejów w swoich pracach potrafił zachować profesjonalny dystans. Profesor był także wielbicielem nieistniejącej już, starej, dobrej „słodkiej Francji”.

Jeszcze na kilka tygodni przed śmiercią Profesor dzielił się swoimi planami publikacji, nad którymi niemal do ostatniej chwili pracował. Niestety nie zostaną one już zrealizowane. Nauka polska straciła w osobie Profesora Jerzego Hauzińskiego znakomitego przedstawiciela, a wszyscy, którzy mieli zaszczyt i przyjemność znać Go – nadzwyczaj przyjaznego i życzliwego Człowieka.

MARZENA GŁODEK

Bibliografia prac Jerzego Hauzińskiego

1969

Sufizm – religia czy światopogląd, „Zeszyty Teoretyczne TWP. Seria Religioznawstwo”, s. 11-16

1972

Asasyni Iranu i Syrii w historiografii, „Przegląd Religioznawczy Euhemer”, nr 2, s. 33-44
Legenda o zniszczeniu Biblioteki Aleksandryjskiej przez Arabów w VII wieku, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, R. XVII, z. 4, s. 639-653
Rec.: *The Cambridge History of Islam in Two Volumes, Cambridge 1970*, „Roczniki Historyczne”, t. XXXVIII, s. 180-181

1973

Asasyni – radykalna sekta islamu we współczesnej historiografii, „Przegląd Religioznawczy Euhemer”, nr 2, s. 35-45
O domniemanych próbach konwersji asasynów na chrześcijaństwo w świetle relacji Wilhelma z Tyru, „Przegląd Historyczny”, t. LXIV, z. 2, s. 243-253
Polska w „Le Songe du Vieil Pèlerin” Filipa de Mézières, „Roczniki Historyczne”, t. XXXIX, s. 105-119
Rec.: *Franz Rosenthal, A history of Muslim historiography, Leiden 1968*, „Studia Źródłoznawcze. Commentationes”, t. XVIII, s. 227-229
Rec.: *M.A. Zaborow, Wwiedienije w istoriografiju kriestowych pochodow (XV-XIX ww.), Moskwa 1966 i Istoriografija kriestowych pochodow (XV-XIX ww.), Moskwa 1971*, „Roczniki Historyczne”, t. XXXIX, s. 144-147
Z zagadnień feudalizmu na Wschodzie. Na marginesie prac R.A. Husejnowa, „Przegląd Orientalistyczny”, nr 1, s. 51-54

1974

Francja ostatnich Kapetyngów, „Mówią Wieki”, nr 5 (c.d. 1975, nr 5, 6)
Fryderyk II Hohenstauf na Bliskim Wschodzie, „Sprawozdania z posiedzenia Komisji Naukowych. Oddział PAN w Krakowie”, XVIII/I, s. 111-114
On Alleged Attempts at converting the Assassins to Christianity in the light of William of Tyre's account, „Folia Orientalia”, t. XV, s. 229-246

1975

Rec.: *Adam Mez, „Musul'manskij Reniessans”*, Moskwa 1973, „Roczniki Historyczne”, t. XLI, s. 178-180
W.W. Barthold, a historian of the Iranian World, „Folia Orientalia”, t. 16, s. 282-287

1976

Fryderyk II Hohenstauf i asasyni. Mało znany epizod w relacji Muhammada al-Hamawi, [w:] *Ars Historica. Prace z dziejów powszechnych i Polski*, komitet redakcyjny M. Biskup i in., Poznań, s. 229-239

Islam w feudalnych państwach arabskich i w krajach ościennych (VII-XV w.) jako t. I serii *Teksty źródłowe do dziejów powszechnych Europy i krajów sąsiednich (VI-XV w.)*, red. G. Labuda, Poznań, ss. 369

1978

Aspekty polityczne islamskiej doktryny i praktyki, „Prace Studium Nauk Społeczno-Politycznych WSiNż. w Koszalinie”, nr 1, s. 6-30

Muzułmańska sekta asasynów w europejskim piśmiennictwie wieków średnich, Poznań, ss. 184

Polityka orientalna Fryderyka II Hohenstaufa, Poznań, ss. 178

1979

Źródła arabskie do dziejów asasynów, „Studia Źródłoznawcze. Commentationes”, t. XXIV, s. 157-166

1980

Historia Arabów w naukowym dorobku Polski Ludowej, „Roczniki Historyczne”, t. XLVI, s. 99-107

Odpowiedź na recenzję J. Daneckiego, „Kwartalnik Historyczny”, R. LXXXVII, nr 1, s. 277-280

1981

Rec.: *Jerzy Walachowicz, Geneza i ustrój polityczny Nowej Marchii do początków XIV w., Warszawa-Poznań 1980; Zbigniew Wielgosz, Nowa Marchia w historiografii niemieckiej i polskiej, Poznań 1980*, „Rocznik Koszaliński”, nr 17, s. 212-215

1983

W kręgu uniwersalizmu średniowiecznego Sacrum Imperium: Fryderyk II Hohenstauf, [w:] *Sprawozdania WTN, seria A, 36*, s. 51-53

1984

Fryderyk II Hohenstauf (1194-1250) a świat kultury muzułmańskiej, [w:] *Mente et litteris. O kulturze i społeczeństwie wieków średnich*, komitet redakcyjny H. Chłopocka i in., Poznań, s. 153-165

Między starożytnością a wiekami średnimi. Wątki sybillińskie w legendzie Fryderyka II Staufa, „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia”, t. III, s. 443-453

1985

Początki penetracji politycznej i etnicznej Turków Osmańskich na Bałkanach, „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia”, t. II, s. 199-210

Podstawy terytorialno-polityczne Rzeszy Niemieckiej w I połowie XIII wieku, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Historia”, t. L, nr 80, s. 95-126

Śląsk wobec Cesarstwa Staufów w świetle listu Fryderyka II Hohenstaufa do Bolesława II Łysego, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”, z. 2, s. 203-223

1986

Abbasydów okres ostatni. Kalifat Bagdadzki w latach 1148/543-1258/656, [w:] Sprawozdania Komisji Orientalistycznej. Sprawozdania Oddziału PAN w Krakowie, 29/1, s. 88-90

Mehmed II Zdobywca pierwszym cesarzem imperium osmańskiego, „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia”, t. IV, s. 289-300

Polska a Królestwo Niemieckie w II połowie XII w., [w:] *Niemcy – Polska w średniowieczu. Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej przez Instytut Historii UAM w dniach 14-16 XI 1983 roku*, red. J. Strzelczyk, Poznań, s. 137-155

Rec.: *Georgette Cornu, Atlas du monde arabo-islamique à l'époque classique IXe-X^e, Leiden 1983*, „Folia Orientalia”, t. XXIII, s. 366-368

W kwestii przyczyn najazdów mongolskich na kraje islamu w I poł. XIII w., [w:] Sprawozdania WTN, seria A, 39, s. 67-70

1987

Sufizm aspektem cywilizacji muzułmańskiej, [w:] Sprawozdania Komisji Orientalistycznej. Sprawozdania Oddziału PAN w Krakowie za 1986, s. 115-117

1988

Rec.: *Costas P. Kyrris, History of Cyprus. With an introduction to the geography of Cyprus, Nicosia 1985*, „Folia Orientalia”, t. XXV, s. 296-298

U źródeł historiozoficznych teorii Ibn Chalduna, [w:] *Między historią a teorią. Refleksja nad problematyką dziejów i wiedzy historycznej*, red. M. Drozdowski, Warszawa-Poznań, s. 252-260

W kręgu uniwersalizmu średniowiecznego „Sacrum Imperium Romanum”. Apogeum i załamanie niemieckiej polityki imperialnej w pierwszej połowie XIII wieku, Słupsk, ss. 276

Z dziejów ruchu asasynów, „Przegląd Orientalistyczny”, nr 4, s. 313-327

1989

Królestwo Sycylii w systemie politycznym Fryderyka II Hohenstaufa, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Historia”, t. LXIX, s. 107-138

Początki osadnictwa żydowskiego na Śląsku w wiekach średnich, [w:] *Źródłoznawstwo i studia historyczne [Historia LXXVI]*, red. K. Bobowski, Wrocław, s. 95-102

Rec.: *Alan Moorehead, Nad Nilem Błękitnym i Białym*, przeł. J. Szwakopf, Warszawa 1985, „Folia Orientalia”, t. XXVI, s. 213-214

1990

Kraje i kultury śródziemnomorskie (komentowany wybór tekstów źródłowych) jako t. I serii *Teksty źródłowe do dziejów powszechnych Europy i krajów sąsiednich (nowa edycja)*, red. G. Labuda, Poznań, ss. 352

1991

Absolutyzm orientalny, [w:] *Europa i świat w epoce oświeconego absolutyzmu*, red. J. Staszewski, Warszawa, s. 167-226

1992

Apogeum włoskiego ekspansjonizmu Staufów: Cortenuova, „Rocznik Słupski” 1990-1991, s. 5-16

Historia Albanii (wspólnie z J. Leśnym), Ossolineum 1992 (wyd. I)

Legenda „Starca z Gór”, „Albo Albo. Inspiracje jungowskie”, s. 135-142

1993

Burzliwe dzieje kalifatu bagdadzkiego, Warszawa-Kraków, ss. 610

Synod gnieźnieński roku 1000 a ideologia cesarskiego uniwersalizmu, [w:] *Opuscula minor in memoriam Iosepho Spors*, Stolpensi (Słupsk) 1993, s. 41-63

1994

Gwarancje socjalne w doktrynie i praktyce państwa muzułmańskiego w dobie kalifatu, „Przegląd Religioznawczy”, nr 2 (172), s. 129-136

Reminiscencje europejskie w perskich kronikach najazdów mongolskich, [w:] *Bitwa legnicka. Historia i tradycja*, red. W. Korta, Wrocław-Warszawa, s. 114-124

1995

European Rumours of Mongolian Invasions by Rašīd ad-Dīn, „Rocznik Orientalistyczny”, t. I, z. 2, s. 103-114

Templariusze w Małopolsce – legenda czy rzeczywistość?, [w:] *Polska, Prusy Ruś. Rozprawy ofiarowane prof. zw. dr hab. Janowi Powierskiemu w trzydziestolecie pracy naukowej*, red. B. Śliwiński („Gdańskie Studia z Dziejów Średniowiecza”, nr 2), s. 71-76

Uniwersalistyczny kontekst aktu raweńskiego w sprawie Pomorza, [w:] *Pomerania Mediaevalis. Pomorze słowiańskie i jego sąsiedzi X-XV w.*, red. J. Hauziński, Gdańsk, s. 121-135

1997

Aspekty doktrynalne konceptu Świętego Cesarstwa (cz. I), „Słupskie Studia Historyczne”, nr 5, s. 39-56

Europa Środkowa i Polska w historiografii orientalnej epoki podbojów mongolskich, [w:] *Europa Środkowa i Wschodnia w polityce Piastów*, red. K. Zielińska-Melkova, Toruń, s. 365-386

Faktor albański a krucjata warneńska, „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia”, t. VIII, s. 51-60

Jerozolima. Doczesna czy mistyczna stolica Regnum Davidicum średniowiecza, [w:] *Jerozolima w kulturze europejskiej*, red. P. Paszkiewicz, T. Zadrozny, Warszawa, s. 1-9

Sylwetka JM Rektora śp. Profesora dr hab. Stefana Rudnika, „Słupskie Studia Historyczne”, nr 5, s. 3-5

1998

- Muzułmański „Święty” w Gdańsku? Gdańsk w wyobrażeniach Turków osmańskich*, [w:] *Gdańsk średniowieczny w świetle najnowszych badań archeologicznych i historycznych*, red. H. Paner, Gdańsk, s. 43-50
- O potrzebie nowej edycji Ibrahima Ibn Yacquba at-Turtusi o krajach Środkowej Europy*, [w:] *Z Mekki do Poznania. Materiały 5. Ogólnopolskiej Konferencji Arabistycznej*, red. H. Jankowski, Poznań, s. 105-113

1999

- U źródeł systemu osmańskiego w Albanii*, „*Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia*”, t. IX/X: *Z dziejów Albanii i Grecji*, s. 16-29
- W sprawie środków płatniczych ludów Ar-Rūs (w świetle przekazów arabskich)*, „*Słupskie Prace Humanistyczne*”, t. 18a, s. 107-118

2000

- Friedrich II. von Hohenstaufen, der “Endkaiser”*, in *der historiographischen Vision von Ernst Kantorowicz*, [w:] *Ernst Kantorowicz 1895-1963. Soziales Milieu und wissenschaftliche Relevanz*, Hrsg. J. Strzelczyk, 2, durchgesehene Auflage, Poznań, s. 131-144
- Imperator „końca świata”. Fryderyk II Hohenstauf (1194-1250)*, Gdańsk, ss. 215
- Muzułmański książę Abd al-Aziz – gość czy jeńiec Fryderyka II Hohenstaufa*, [w:] *Aetas Media. Aetas Moderna. Studia ofiarowane Profesorowi Henrykowi Samsonowiczowi w siedemdziesiąt rocznicę urodzin*, red. A. Bartoszewicz, W. Fałkowski, H. Manikowska, Warszawa, s. 553-561
- Od narracji zmitologizowanej do interpretacji semiotycznej. Piśmiennictwo o krucjatach w ujęciu źródłowym i historiograficznym*, „*Słupskie Studia Historyczne*”, nr 8, s. 21-48
- The Question of the Origin of Sufi Schools at Balkans*, „*Folia Orientalia*” 2000, t. XXXVI (*Studia ad honorem Stanislai Stachowski dedicata*), s. 125-133

2001

- Dodatek do wydania polskiego: *Historia krucjat*, red. J. Riley-Smith, Warszawa, s. 414-425
- Formowanie się szkół sufickich na Balkanach*, „*Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia*”, t. XI/XII, s. 41-51
- O kalatrawensach nad Bałtykiem raz jeszcze*, [w:] *Memoriae amici et magistri: studia historyczne poświęcone pamięci Prof. Wacława Korty (1919-1999)*, red. M. Derwich, Wrocław, s. 79-87
- Papiestwo w X wieku*, „*Słupskie Studia Historyczne*”, nr 9, s. 226-238

2002

- Encyklopedia historyczna świata*: t. IX Azja, cz. I, red. M. Dziekan, Kraków, hasła: *Armenia*, s. 36-48; *Cypr*, s. 169-177; t. IX Azja, cz. II, hasła: *Kazachstan*, s. 104-113; *Kirgistan*, s. 114-121; *Turkmenistan*, s. 335-342; *Uzbekistan*, s. 342-356
- Ilustrowana encyklopedia religii świata*, red. Z. Drozdowicz, Z. Stachowski, Poznań, wyd. II, hasła: *Islam*, s. 298-307; *Isma'ilizm*, s. 309-310; *Koran*, s. 365-366; *Sufizm*, s. 582-585
- Słowo wstępne do: Jean de Joinville, *Czyny Ludwika Świętego króla Francji*, przekł. i komentarz. M. Głodek, Warszawa, s. 5-9

Tatarska narzeczona sułtana Egiptu i genueński renegat, [w:] *W kręgu cywilizacji Półksiężycza*, red. B. Michalak-Pikulska, Kraków, s. 185-193

U źródeł samorealizacji w islamie, [w:] *Jest-że dla prawdy przyszłość jaka? Prace dedykowane Profesorowi Karolowi Toeplitzowi*, red. A.A. Korzus, Toruń, s. 16-27

2003

Feudalizm indyjsko-muzułmański w średniowieczu. Teksty źródłowe, „Słupskie Studia Historyczne”, nr 10, s. 263-274

Oblicza współczesnego islamu na terytoriach byłego Związku Sowieckiego, [w:] *Zagadnienia współczesnego islamu*, red. A. Abbas, Poznań, s. 97-114

Reminiscencje duchowości krucjatowej na Kujawach i Ziemi Dobrzyńskiej w późnym średniowieczu, [w:] *Religijność na Kujawach i Ziemi Dobrzyńskiej w czasach staropolskich*, red. A. Mietz, Włocławek, s. 87-98

Turcja w dobie traktatów karłowickich, „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia”, t. XIII, s. 79-84

2004

Irak czeka rozpad, rozmawiał Marcin Ogdowski, „Przegląd”, nr 38, s. 30-31

Migracje w średniowiecznej przestrzeni islamskiej, [w:] *Wędrowka i etnogeneza w starożytności i średniowieczu*, red. M. Salamon i J. Strzelczyk, Kraków, s. 367-377

Mongolowie w Bagdadzie, „Mówią Wieki. Magazyn Historyczny”, luty, s. 54-60

Świat islamu a Europa Południowo-Wschodnia i Środkowa w średniowieczu, [w:] *Kolory średniowiecza*, red. W. Falkowski, Warszawa, s. 370-389

2005

Islam na terytoriach byłego Związku Sowieckiego w perspektywie historycznej, „Słupskie Studia Filozoficzne”, nr 5, s. 117-129

Między niepodległością a rewolucją kulturalną. Islam w Albanii w wieku XX, [w:] *Polska – Europa – świat XX wieku*, red. W. Wierzbieniec, Rzeszów, s. 481-494

Muzułmanie w Albanii, [w:] *Muzułmanie w Europie*, red. A. Parzymies, Warszawa, s. 173-198

Polski wątek podań o tureckim „świętym” Sary Sałtyku, [w:] *Wśród jarłyków i fermanów. Materiały z sesji naukowej poświęconej pamięci dra Zygmunta Abrahamowicza*, red. E. Siemieniec-Gołaś, Kraków, s. 34-45

Wielka historia świata, t. V: *Późne średniowiecze*, red. K. Baczkowski, Kraków, rozdz. IX: *Imperium mongolskie i jego państwa sukcesyjne*, s. 523-563; rozdz. X: *Bliski Wschód i Azja Środkowa od końca XII do połowy XV wieku*, s. 565-609; rozdz. XI: *Indie od XIII do XV wieku*, s. 611-629; rozdz. XIII: *Afryka od XIII do połowy XV wieku*, s. 667-687

2006

Isma'iliści-nizaryci w świetle dzieła Muhammada Nasawiego „Sirat as-sultan Dżalal ad-Din Mankburny, [w:] *Arabowie – islam – świat*, red. M.M. Dziekan, I. Konczak, Łódź, s. 509-522

2007

- Rola Raszid ad-Dina Sinana w meandrach bliskowschodniej polityki II połowy XII wieku*, [w:] *Afryka, Orient, Polska. Prace ofiarowane Profesorowi Andrzejowi Dziubińskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, Warszawa, s. 19-37
- Tropem muzułmańskich dziejów*, Toruń, ss. 315

2008

- Bliskowschodnia orientacja Albanii?*, [w:] *Rola i miejsce Azji we współczesnym świecie*, red. J. Marszałek-Kawa, Toruń
- Irańskie intermezzo. Dzieje Persji w średniowieczu (VII-koniec XV w.)*, Toruń, ss. 384
- Od heterodoksji bizantyńsko-balkańskiej do islamizmu. U źródeł religijnego synkretyzmu na Bałkanach*, [w:] *Tantum historiae. Księga ofiarowana profesorowi Mieczysławowi Tantemu*, red. P. Żurek, Bielsko-Biała, s. 75-84

2009

- Al-Afszin – na ile zdrajca? O partykularyzmie w kalifacie wczesnych Abbasydów raz jeszcze*, „*Słupskie Studia Historyczne*”, nr 15, s. 9-19
- Historia Albanii* (współautorzy J. Leśny, T. Czekalski), Wrocław
- Inspiracja muzułmańsko-bektaszycza w twórczości albańskiego myśliciela patriotycznego Naima Fraschëriego*, [w:] *Przeszłość i teraźniejszość. Prace ofiarowane Profesorowi Adamowi Koseskiemu w 70-lecie urodzin*, red. M. Dygo i in., Pułtusk, s. 109-115
- Pierwsze dynastyczne państwa kurdyjskie okresu muzułmańskiego*, [w:] *Kurdowie i Kurdystan iracki na przełomie. XX i XXI wieku*, red. A. Abbas, P. Siwiec, Poznań
- Rec.: *Kyz Żibek. Kazachski poemat narodowy, przekł. M. Wawrzkiwicz*, „*Przegląd Orientalistyczny*”, nr 3-4, s. 236-238
- Sufizm bałkański – perspektywa dialogu czy konfrontacji*, „*Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia*”, t. XV, s. 12-26
- Vademecum bałkanisty*, red. I. Czamańska, Z. Pentek, Poznań, hasła: *Albania*, s. 62-81; *islam, sufizm*, s. 50-60

2010

- Al-Afshin – a traitor? On political particularism in the Caliphate of early Abbasids on the again*, [w:] *Prosperity and Stagnation: Some Cultural and Social Aspects of the Abbasid Period (750-1258)*, red. K. Kościelniak, Kraków, s. 48-63
- Fenomén Fridrich II., Věda, vzdělanost, kultura a právo na dvoře Fridricha II.*, [w:] *Stavitelé katedrál*, t. 3: *Úsvit renesance. Dvorské umění císaře Fridricha II. Bamberšký a Magdeburský Jezdem*, red. P. Kováč, Praha, s. 10-14, 341-359
- Historia Iranu*, red. A. Krasnowolska, cz. II: *Od podboju arabskiego do końca XV w.*, s. 289-558, tablice genealogiczne, bibliografia s. 958-960, współautor *Wstępu*, Wrocław
- Badania nad dziejami świata islamu w Polsce po 1945 roku*, [w:] *Szkice z dziejów polskiej orientalistyki*, vol. 5, red. T. Majda, Warszawa, s. 37-118
- Ideologiczno-religijne bariery rozwoju wymiany turystycznej w Iranie*, [w:] *Badania własne na rzecz jakości usług turystyczno-rekreacyjnych i hotelarsko-gastronomicznych*, red. W. Siwiński, R.D. Tauber, E. Mucha-Szajek, Poznań, s. 535-543

Zamach na księcia Edwarda Angielskiego (1272) w świetle niedokończonych relacji „Chronicon Melrose”, [w:] *Klio viae et in via. Opuscula Marco Cetwiński dedicata*, Warszawa, s. 69-82

2011

O wyprawie wojennej muzułmańskich ekstremistów – nizarytów (asasynów) przeciwko Szajzarowi, [w:] *In tempore belli et pacis. Ludzie – Miejsca – Przedmioty. Księga pamiątkowa dedykowana prof. dr. hab. Janowi Szymczakowi w 65-lecie urodzin i 40-lecie pracy naukowo-dydaktycznej*, Warszawa, s. 129-144

Outlook on the Golden Age in the history of Sicily, „Słupskie Studia Historyczne”, R. XVII, 2011, s. 44-54

Quasi-islamskie podłoże ruchów społecznych w Rumelii do połowy XVI w., „Baltanica Poniemiensia. Acta et Studia”, nr 18, s. 109-117

Rzecz o koryfeuszach arabskiej myśli współczesnej, „Nowe Książki”, nr 10 (październik), za r. 2011, s. 8-10 (dot. książki M.M. Dziekana, *Złote stolice Arabów*, Warszawa 2011)

Słowo wstępne, [w:] *A Pomerania ad ultima terras. Studia ofiarowane Barbarze Popielas-Szultce w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej*, red. A. Teterycz-Puzio, J. Sochacki, Słupsk, s. 9-11

The Syrian Nizārī Ismāʿīlīs after the fall of Alamut. Imamate's dilemma, „Rocznik Orientalistyczny”, LXIV, nr 1, s. 174-185

Z dziejów miasta Banijas (Paneas) w dobie wypraw krzyżowych, [w:] *A Pomerania ad ultima terras. Studia ofiarowane Barbarze Popielas-Szultce w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej*, red. A. Teterycz-Puzio, J. Sochacki, Słupsk, s. 415-426

2012

Emperor Friedrich II Hohenstaufen and his legacy, [w:] *Cesta ke Zlaté bule sicilské, část 1: Usilování o královskou korunu*, ed. P. Černý, Ostrava, s. 58-61 (i część Bibliografii)

On the Titles of the Ismaʿīli-Nizari Leaders in the Alamut Period, „Folia Orientalia”, vol. 49, s. 233-239

Talim w nauczaniu Hasana Ibn as-Sabbaha (zm. 1124), [w:] *Świat arabski. Kultura i polityka*, red. K. Pachniak, E. Machut-Mendecka, Warszawa, s. 223-232

2013

Krucjatowy epizod pielgrzyma i rycerza z Kujaw, [w:] *Studia z dziejów pogranicza kujawsko-wielkopolskiego*, t. IV, red. A. Mietz, P. Szczepankiewicz, Bydgoszcz-Wierzbinek, s. 7-25

O wpływie ismaʿilizmu na Traktaty Braci Czystości raz jeszcze, [w:] *Rycerze – wędrowcy – kacerze. Studia z historii średniowiecznej i wczesnonowożytnej Europy Środkowej*, red. B. Wojciechowska, W. Kowalski, Kielce, s. 421-433

2014

rec.: *Jerzy Zdanowski, Slavery and manumission. British policy in the Red Sea and the Persian Gulf in the first half of the XXth century*, „Studia Orientalne”, nr 1 (5), s. 268-275

Więcej niż jedno życie, czyli o Profesorze Tadeuszu Lewickim (1906-1992), „Litteraria Copernicana. Cykl: Arabia. Stałe i zmienne w literaturze arabskiej”, 1 (13), s. 176-180
Związek kryzysu państwa Osmanów w okresie interregnum (1403-1413) z wasalnymi państwami ościennymi. Kierunek rumelijski, „Balcanica Posnaniensia. Acta et Studia”, t. XXI, s. 13-25

2015

Ahmad ibn Madżid – arabski nawigator Vasco da Gamy w perspektywie historiograficznej, [w:] *Admiralski Farwater. Księga pamiątkowa 70-lecia urodzin prof. dr hab. adm. Antoniego Franciszka Komorowskiego*, red. I. Pietkiewicz, Gdynia, s. 67-77
Fryderyk II Hohenstauf, cesarz rzymski, Poznań, ss. 367
Mit asasynów w recepcji świata zachodniego w średniowieczu, „Scripta Historica”, nr 21, s. 9-21
Na styku chrześcijaństwa i islamu: o dwóch łacińskich przekazach na temat asasynów (nizarytów), [w:] *Orientalistyka. Rozważania o nauce*, red. S. Surdykowska, Warszawa, s. 149-159
The idea of subduing Byzantium in the Arab Islamic civilization, [w:] *IX Ogólnopolska Konferencja Arabistyczna. Abstrakty wystąpień*, przygotowała A. Maško, Poznań, s. 20
Wojskowo-agenturalny system wczesnego kalifatu (VIII-pocz. X w.n.e.), [w:] *Bezpieczeństwo Polski w Europie. Aspekty polityczne i społeczno-kulturowe. Księga dedykowana Profesorowi Bogusławowi Polakowi z okazji 45-lecia pracy twórczej oraz 70-lecia urodzin*, red. Z. Danielewicz, J. Knopek, M. Polak, Koszalin, s. 13-21

2016

Asasyni. Legendarni zabójcy w czasach krucjat, Poznań, ss. 374
Burzliwe dzieje kalifatu bagdadzkiego, Poznań, ss. 558
Orientalne pasje Stanisława Kościalkowskiego, [w:] *Stanisław Kościalkowski pamięci przywrócony*, red. M. Dąbrowska, Warszawa-Łódź, s. 215-226
Przyczynek do pewnej biografii. Wzloty i upadki czekisty Geоргija S. Żukowa, [w:] *W cieniu służb. Ze studiów nad bezpieczeństwem państwa*, red. P. Kołakowski, B. Spren-gel, M. Stefański, J. Zawadzki, Toruń, s. 210-223
Tadeusz Lewicki (1906-1992), [w:] *Mediewiści*, red. J. Strzelczyk, vol. 4, Poznań, s. 151-159
Three excerpts quoting a term al-ḥašīšīyya, „Rocznik Orientalistyczny”, t. LXIX, z. 2, s. 89-93

2017

As-Sajjida Arwa Bint Ahmad – królowa-kapłan w islamskim Jemenie, [w:] *Origines, fontes et narrationes – pośród kręgów poznania historycznego. Prace ofiarowane Profesorowi Marcelemu Antoniewiczowi w 65 rocznicę urodzin*, red. M. Cetwiński, M. Janik przy współudziale M. Nity, Częstochowa, s. 339-348

2018

Ahmad Ibn Madżid i odkrycie morskiej drogi z Europy do Indii, [w:] *Amakin wa-asma. Miejsca i nazwy. Geografia historyczna i toponomastyka świata muzułmańskiego*.

-
- Odkrycia, interpretacje, podsumowania, perspektywy*, red. naukowa M.G. Witkowski, E. Wolny, B.R. Zagórski, Warszawa, s. 55-72
- Assasyni, muzułmańscy skrytobójcy: historia średniowieczna*, rozmawiała Beata Janowska, „Ale historia. Tygodnik Historyczny”, nr 22, s. 5-6
- Od skrytobójców do filantropów. Ismailici-nizaryci (asasyni) i nizarycka wspólnota chodża*, [w:] *Polonia – Italia – Mediterraneum. Studia ofiarowane Pani Profesor Danucie Quirini-Popławskiej*, red. Ł. Burkiewicz, R. Hryszko, W. Mruk, P. Wróbel, Kraków, s. 453-464

MARZENA GŁODEK
AGNIESZKA TETERYCZ-PUZIO

